

Ενότητα 1 - Μυθολογία

Μύθοι και Συμβολισμοί: Περσεφόνη - Δήμητρα και Αθηνά - Ποσειδώνας

Και τα δύο κείμενα παρουσιάζουν μύθους, με την βοήθεια των οποίων οι άνθρωποι προσπαθούσαν να εξηγήσουν διάφορα φαινόμενα ή καταστάσεις της ζωής και του πολιτισμού τους.

Στο πρώτο κείμενο ο Απολλόδωρος αναφέρει τον μύθο της Περσεφόνης και της Δήμητρας ενώ στο δεύτερο σύγχρονα βιβλία μιλάνε για τον γνωστό μύθο της Αθηνάς και του Ποσειδώνα σχετικά με την ονομασία της Αθήνας.

Α' Μέρος

Κείμενο - Λεξιλόγιο - Ασκήσεις

Απολλόδωρος, Βιβλιοθήκη

I, V, 1 - Περσεφόνη και Δημήτηρ

Πλούτων δὲ Περσεφόνης ἐρασθεὶς ἤρπασεν κρύφα. Δημήτηρ δὲ νυκτὸς τε καὶ ἡμέρας κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν ζητοῦσα περιήει· μαθοῦσα δὲ ὅτι Πλούτων αὐτὴν ἤρπασεν, ὀργιζομένη θεοῖς κατέλιπεν οὐρανόν, εἰκασθεῖσα δὲ γυναικὶ ἤκεν εἰς Ἑλευσίνα.

Καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ τὴν ἀπ' ἐκείνης κληθεῖσαν Ἀγέλαστον ἐκάθισε πέτραν, ἔπειτα πρὸς Κελεὸν ἐλθοῦσα τὸν βασιλεύοντα τότε τῶν Ἑλευσινίων, ἔνδον οὐσῶν γυναικῶν, καὶ γραῖα τις Ἰάμβη σκώψασα τὴν θεὸν ἐποίησε μειδιᾶσαι. Διὰ τοῦτο ἐν τοῖς θεσμοφορίοις τὰς γυναικῆς σκώπτειν λέγουσιν.

I, V, 3

Διὸς δὲ Πλούτωνι τὴν Κόρην ἀναπέμψαι κελεύσαντος, ὁ Πλούτων, ἵνα μὴ πολὺν χρόνον παρὰ τῆ μητρὶ καταμείνῃ, ῥοιᾶς ἔδωκεν αὐτῇ φαγεῖν κόκκον...

Περσεφόνη καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τὸ μὲν τρίτον μετὰ Πλούτωνος ἠναγκάσθη μένειν, τὸ δὲ λοιπὸν παρὰ τοῖς θεοῖς.

I, V, 1 - Περσεφόνη και Δήμητρα

Ο Πλούτωνας αγάπησε την Περσεφόνη και την άρπαξε κρυφά. Η Δήμητρα γύριζε μέρα και νύχτα τη γη και τη ζητούσε· αφού δε έμαθε ότι την άρπαξε ο Πλούτωνας, θύμωσε με τους θεούς, εγκατέλειψε τον ουρανό και μεταμορφωμένη σαν απλή γυναίκα πήγε στην Ελευσίνα.

Και πρώτα κάθισε σε μια πέτρα, η οποία απ' αυτή ονομάστηκε Αγέλαστος, ύστερα πήγε στον Κελεό, ο οποίος ήταν τότε βασιλιάς των Ελευσινίων· μέσα στο σπίτι του ήταν γυναίκες και μια γριά, η Ιάμβη, με τα αστεία της έκανε τη θεά να χαμογελάσει· και λένε πως γι' αυτό το λόγο στη γιορτή των θεσμοφόρων θεών οι γυναίκες κοροϊδεύουν η μια την άλλη.

I, V, 3

Επειδή ο Δίας παρήγγειλε στον Πλούτωνα να στείλει την Περσεφόνη πάνω στη γη, ο Πλούτωνας, για να μη μείνει αυτή πολύ καιρό κοντά στη μητέρα της, της έδωσε να φάει κόκκο από ρόδι.

Και η Περσεφόνη αναγκάστηκε να μένει το ένα τρίτο κάθε χρόνου μαζί με τον Πλούτωνα, το δε υπόλοιπο κοντά στους θεούς.

Λεξιλόγιο

λέξη	τι μέρος του λόγου είναι;	αρχικός τύπος	τι σημαίνει;	ρίζα/συνθετικά	άλλες νεοελληνικές λέξεις
ἤρπασεν	ρήμα	ἀρπάζω	αρπάζω, παίρνω δια της βίας	αρπαζ-/αρπαγ-	αρπαγή, αρπαγας
κρύφα	επίρρημα	κρύφα	κρυφά	κρυφ-	κρυφός, κρυφτό,

νυκτός	ουσιαστικό	νύξ, ή	νύχτα	νυκτ-	νυχτώνω, νυχτερίδα, νυχτέρι
ήμερας	ουσιαστικό	ήμερα, ή	ήμερα, μέρα	ημερ-	ημερήσιος, ημερομηνία
γήν	ουσιαστικό	γή, ή	γη	γη-, γε-	υπόγειος, επίγειος
ζητούσα	μετοχή του ρ. ζητέω - ῶ	ζητούσα, ή (ζητῶν,-οῦσα, -οῦν)	αυτή που ζητάει	ζητε-	ζήτηση, ζήτημα, ζητώ
μαθοῦσα	μετοχή του ρ. μαθάνω	μαθοῦσα, ή (μαθῶν,-οῦσα, -όν)	αυτή που έμαθε	μαθ-	μαθηματικά, μαθητής, μαθαίνω
οὐρανόν	ουσιαστικό	οὐρανός, ό	ουρανός	ουραν-	ουράνιος, ουρανής
γυναικί	ουσιαστικό	γυνή, ή	γυναίκα	γυναικ-	γυναικείος, γυναικούλα
πρῶτον	επίρρημα	πρῶτον	πρώτα	πρωτ -	πρωτεύουσα, πρωτιά
ἀπ' = ἀπό	πρόθεση	ἀπό	ἀπό	απο	αποβάλλω
ἐκείνης	αντωνυμία	ἐκείνη (ἐκεῖνος-η-ον)	εκείνη, κείνη	εκει-	εκεί
βασιλεύοντα	μετοχή του ρ. βασιλεύω	βασιλεύων, ό (βασιλεύων, -ουσα, -ον)	αυτός που βασιλεύει, κυβερνάει ως βασιλιάς	βα- (βαίνω)	βασιλείο, βασιλιάς
λέγουσιν	ρήμα	λέγω	λέω, εκφράζω κάτι με προφορικό λόγο	λεγ-	λέξη, λέξημα
πολύν	επίθετο	πολύς, πολλή, πολύ	πολύς, σε μεγάλη ποσότητα	πολυ-	πολυτέλεια, πολυτεχνείο
μητροί	ουσιαστικό	μήτηρ, ή	μητέρα, μάνα	μητ(ε)ρ-	μητρότητα, μητρόπολη
χρόνον	ουσιαστικό	χρόνος, ό	χρόνος, καιρός	χρον -	χρονόμετρο, σύγχρονος
αὐτῇ	αντωνυμία	αὐτή (αὐτός,-ή,-ό)	αυτή	αυτ -	αυτόματος αυτοκίνητο
φαγεῖν	απαρέμφατο του ρ. ἐσθίω	φαγεῖν	τρώω	φα(γ)-	φαγητό, φαΐ
λοιπόν	επίθετο	λοιπός, -ή, -όν	υπόλοιπος	λοιπ-	λοιπόν

Περσεφόνη και Πλούτωνας (Κύλικας, Βρετανικό Μουσείο, 450-400 π. Χ.)

Ασκήσεις Λεξιλογίου

1. Παραγωγή λέξεων: ποιες λέξεις σχηματίζονται;

μαθητικός		μητρί	→	.....
βασιλικός		λέγουσιν	→	.....
μητρικός	- ικος	μαθοῦσα	→	.....
χρονικός	- ινος	βασιλεύοντα	→	.....
νυχτερινός		χρόνον	→	.....
λεξικός		πρώτον	→	.....
πρωτινός		νυκτός	→	.....

2. Αντιστοίχιση λέξεων: ενώστε τις αρχαίες με τις νέες ελληνικές λέξεις.

ἦρπασεν	να φάει
νυκτός	γυναίκα
ἡμέρας	άρπαξε
ζητοῦσα	μέρα
γυναικί	καιρό
χρόνον	ζητούσε
φαγεῖν	νύχτα

3. Κυνήγι λέξεων: συμπληρώστε με λέξεις από το πλαίσιο.

κρύφα	→	κρυφά	→	.....	πολύτιμος πρώτιστος κρύβω μάθημα βασίλισσα
μαθοῦσα	→	έμαθε	→	.....	
πρώτον	→	πρώτα	→	.....	
βασιλεύοντα	→	βασιλιάς	→	.....	
πολύν	→	πολύ	→	.....	

4. Σύνθεση λέξεων: ποιες λέξεις δημιουργούνται;

ήμέρας	+	μήνας	=	.....
γῆν	+	γράφω	=	.....
ζητούσα	+	συν	=	.....
ἀπό	+	γη	=	.....
μητρί	+	πόλη	=	.....

συζήτηση
 απογείωση
 μητρόπολη
 γεωγραφία
 ημερομηνία

B' Μέρος

Γραμματική: Θεωρία - Ασκήσεις

Οριστικό άρθρο

Η μικρή κλιτή λέξη εμπρός από τα ονόματα λέγεται άρθρο. Το οριστικό άρθρο το χρησιμοποιούμε, όταν μιλούμε για ορισμένο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα.

Αρχαία Ελληνικά

Κλίση του οριστικού άρθρου

	ενικός αριθμός			πληθυντικός αριθμός		
	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ονομαστική	ὁ	ἡ	τό	οἱ	αἱ	τά
γενική	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
αιτιατική	τόν	τήν	τό	τούς	τάς	τά

Νέα Ελληνικά

Κλίση του οριστικού άρθρου

	ενικός αριθμός			πληθυντικός αριθμός		
	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ονομαστική	ο	η	το	οι	οι	τα
γενική	του	της	του	των	των	των
αιτιατική	το(ν)	τη(ν)	το	τους	τις	τα

Παρατήρηση: η πρόθεση **σε+αιτ.** σχηματίζει μια λέξη με το οριστικό άρθρο: στο(ν), στη(ν), στο, στους, στις, στα.

Ουσιαστικά

Ουσιαστικά λέγονται οι λέξεις που φανερώνουν πρόσωπα, ζώα ή πράγματα, ενέργεια, κατάσταση ή ιδιότητα.

Ουσιαστικά αρσενικά σε -ας - ισοσύλλαβα**Αρχαία Ελληνικά**

ενικός αριθμός

ονομαστική	ὁ ἀγών	ὁ ταμίας	ὁ φύλαξ	ὁ συγγραφεύς
γενική	τοῦ ἀγῶνος	τοῦ ταμίου	τοῦ φύλακος	τοῦ συγγραφέως
αιτιατική	τὸν ἀγῶνα	τὸν ταμίαν	τὸν φύλακα	τὸν συγγραφέα
κλητική	ᾧ ἀγών	ᾧ ταμία	ᾧ φύλαξ	ᾧ συγγραφεῦ

πληθυντικός αριθμός

ονομαστική	οἱ ἀγῶνες	οἱ ταμίαι	οἱ φύλακες	οἱ συγγραφεῖς
γενική	τῶν ἀγῶνων	τῶν ταμιῶν	τῶν φυλάκων	τῶν συγγραφέων
αιτιατική	τούς ἀγῶνας	τούς ταμίας	τούς φύλακας	τούς συγγραφέας
κλητική	ᾧ ἀγῶνες	ᾧ ταμίαι	ᾧ φύλακες	ᾧ συγγραφεῖς

Νέα Ελληνικά

ενικός αριθμός

ονομαστική	ο αγώνας	ο ταμίας	ο φύλακας	ο συγγραφέας
γενική	του αγώνα	του ταμία	του φύλακα	του συγγραφέα
αιτιατική	τον αγώνα	τον ταμία	το φύλακα	τον συγγραφέα
κλητική	αγώνα	ταμία	φύλακα	συγγραφέα

πληθυντικός αριθμός

ονομαστική	οι αγώνες	οι ταμίες	οι φύλακες	οι συγγραφεῖς
γενική	των αγώνων	των ταμιῶν	των φυλάκων	των συγγραφέων
αιτιατική	τους αγώνες	τους ταμίες	τους φύλακες	τους συγγραφεῖς
κλητική	αγώνες	ταμίες	φύλακες	συγγραφεῖς

Κατά το αγώνας κλίνονται: χειμώνας, αιώνας, κανόνας, λιμένας, πατέρας, Ποσειδώνας κ.ά.

Κατά το ταμίας κλίνονται: άντρας, γύπας, επαγγελματίας, εγκληματίας, Δίας κ.ά.

Κατά το φύλακας κλίνονται: άρχοντας, γείτονας, πίνακας, κόρακας, ρήτορας, Απόλλωνας, Πλούτωνας, Έρωτας, Κέκροπας, Έλληνας, Μίνωας κ.ά.

Κατά το συγγραφέας κλίνονται: διερμηνέας, ιερέας, ιππέας, γραμματέας, Θησέας, Περσέας, Αιγέας κ.ά.

Παρατήρηση

Τα προπαροξύτονα σε -ας τονίζονται στη γενική του πληθυντικού στην παραλήγουσα: ο φύλακας - των φυλάκων.

Ουσιαστικά αρσενικά σε -ας ανισοσύλλαβα

ενικός αριθμός

πληθυντικός αριθμός

ονομαστική	ο γαλατάς	οι γαλατάδες
γενική	του γαλατά	των γαλατάδων
αιτιατική	τον γαλατά	τους γαλατάδες
κλητική	γαλατά	γαλατάδες

Κατά το γαλατάς κλίνονται: μπαμπάς, ψαράς, ψωμάς, φονιάς, βασιλιάς κ.ά.

Ουσιαστικά θηλυκά σε -α**Αρχαία Ελληνικά**

ενικός αριθμός

ονομαστική	ή στρατιά	ή ώρα	ή θάλασσα	ή ελπίς	ή ξρις
γενική	τῆς στρατιᾶς	τῆς ὥρας	τῆς θαλάσσης	τῆς ἐλπίδος	τῆς ξριδος
αιτιατική	τὴν στρατιάν	τὴν ὥραν	τὴ θάλασσαν	τὴν ἐλπίδα	τὴν ξριν
κλητική	ὦ στρατιά	ὦ ὥρα	ὦ θάλασσα	ὦ ἐλπίς	ὦ ξρις

πληθυντικός αριθμός

ονομαστική	αἱ στρατιαί	αἱ ὥραι	αἱ θάλασσαι	αἱ ἐλπίδες	αἱ ἔριδες
γενική	τῶν στρατιῶν	τῶν ὥρῶν	τῶν θαλασσῶν	τῶν ἐλπίδων	τῶν ἐρίδων
αιτιατική	τὰς στρατιάς	τὰς ὥρας	τὰς θαλάσσας	τὰς ἐλπίδας	τὰς ἔριδας
κλητική	ὦ στρατιαί	ὦ ὥραι	ὦ θάλασσαι	ὦ ἐλπίδες	ὦ ἔριδες

Νέα Ελληνικά

ενικός αριθμός

ονομαστική	η στρατιά	η ώρα	η θάλασσα	η ελπίδα	η έριδα
γενική	της στρατιάς	της ώρας	της θάλασσας	της ελπίδας	της έριδας
αιτιατική	τη στρατιά	την ώρα	τη θάλασσα	την ελπίδα	την έριδα
κλητική	στρατιά	ώρα	θάλασσα	ελπίδα	έριδα

πληθυντικός αριθμός

ονομαστική	οι στρατιές	οι ώρες	οι θάλασσες	οι ελπίδες	οι έριδες
γενική	των στρατιῶν	των ωρῶν	των θαλασσῶν	των ελπίδων	των εριδων
αιτιατική	τις στρατιές	τις ώρες	τις θάλασσες	τις ελπίδες	τις έριδες
κλητική	στρατιές	ώρες	θάλασσες	ελπίδες	έριδες

Κατά το στρατιά κλίνονται: ελιά, ομορφιά, καρδιά, δουλειά, χαρά, Αθηνά κ.ά.

Κατά το ώρα κλίνονται: γλώσσα, ημέρα, χώρα, γυναίκα, νύχτα, ιστορία, Ήρα, Μούσα κ.ά.

Κατά το θάλασσα κλίνονται: αλήθεια, μέλισσα, μαθήτρια, γέφυρα, εργάτρια, γειτόνισσα, Δήμητρα κ.ά.

Κατά το ελπίδα κλίνονται: πατρίδα, σταφίδα, εφημερίδα, λαμπάδα, μητέρα, Ελληνίδα κ.ά.

Κατά το έριδα κλίνονται: όρνιθα, σάλπιγγα, ποσότητα, ταχύτητα, φάλαγγα κ.α.

Παρατήρηση:

α) τα θηλυκά σε -α που κλίνονται κατά το ώρα και θάλασσα στη γενική του πληθυντικού κατεβάζουν τον τόνο στη λήγουσα: ωρών – θαλασσών,

β) τα θηλυκά σε -α που κλίνονται κατά το ελίδα και έριδα στη γενική του πληθυντικού τονίζονται στην παραλήγουσα.

Από τα θηλυκά σε -α μερικά κλινονται ανισοσύλλαβα: γιαγιά, μαμά, κυρά.

	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός
ονομαστική	η γιαγιά	οι γιαγιάδες
γενική	της γιαγιάς	των γιαγιάδων
αιτιατική	τη γιαγιά	τις γιαγιάδες
κλητική	γιαγιά	γιαγιάδες

Ουσιαστικά ουδέτερα σε -ο

Αρχαία Ελληνικά

ενικός αριθμός

ονομαστική	τὸ ποτόν	τὸ δένδρον	τὸ πρόσωπον
γενική	τοῦ ποτοῦ	τοῦ δένδρου	τοῦ προσώπου
αιτιατική	τὸ ποτόν	τὸ δένδρον	τὸ πρόσωπον
κλητική	ὦ ποτόν	ὦ δένδρον	ὦ πρόσωπον

πληθυντικός αριθμός

ονομαστική	τὰ ποτά	τὰ δένδρα	τὰ πρόσωπα
γενική	τῶν ποτῶν	τῶν δένδρων	τῶν προσώπων
αιτιατική	τὰ ποτά	τὰ δένδρα	τὰ πρόσωπα
κλητική	ὦ ποτά	ὦ δένδρα	ὦ πρόσωπα

Νέα Ελληνικά

ενικός αριθμός

ονομαστική	το ποτό	το δέντρο	το πρόσωπο	το σίδερο
γενική	του ποτού	του δέντρου	του προσώπου	του σιδέρου
αιτιατική	το ποτό	το δέντρο	το πρόσωπο	το σίδερο
κλητική	ποτό	δέντρο	πρόσωπο	σίδερο

πληθυντικός αριθμός

ονομαστική	τα ποτά	τα δέντρα	τα πρόσωπα	τα σίδερα
γενική	των ποτών	των δέντρων	των προσώπων	των σιδέρων
αιτιατική	τα ποτά	τα δέντρα	τα πρόσωπα	τα σίδερα
κλητική	ποτά	δέντρα	πρόσωπα	σίδερα

Κατά το ποτό κλίνονται: νερό, βουνό, ποσό, φτερό, φαγητό, παγωτό, μωρό κ.ά.

Κατά το δέντρο κλίνονται: δώρο, βιβλίο, γραφείο, ζώο, θρανίο, μέτρο, φύλλο κ.ά.

Κατά το πρόσωπο κλίνονται: άλογο, άτομο, αυτοκίνητο, θέατρο, τετράδιο κ.ά.

Κατά το σίδερο κλίνονται: σύννεφο, αμύγδαλο, τριαντάφυλλο, κάστανο κ.ά.

1. Συμπληρώστε με το ουσιαστικό της παρένθεσης:

1. Ο Αιγέας είναι ο πατέρας του ..... (Θησέας).
2. Η μητέρα του ..... είναι η Αφροδίτη (Έρωτας).
3. Αγοράζω τα ..... (βιβλίο).
4. Η Θάλεια είναι μια από τις ..... (Μούσα).
5. Τα φύλλα των ..... είναι πολλά (τετράδιο).

2. Αντιστοιχίστε:

τον	ιππείς
των	προσώπου
τους	Ήρα
του	Έλληνα
την	αμύγδαλα
τα	καρδιών

3. Επιλέξτε το σωστό:

1. .... είναι εγκληματίες.
(α) οι φονιάδες (β) των φονιάδων (γ) τους φονιάδες
2. Αγαπώ ..... μου.
(α) η πατρίδα (β) την πατρίδα (γ) οι πατρίδες
3. Ο αριθμός ..... είναι μεγάλος.
(α) τα αυτοκίνητα (β) το αυτοκίνητο (γ) των αυτοκινήτων
4. Τα τριαντάφυλλα ..... είναι πολύ όμορφα.
(α) οι γείτονες (β) των γειτόνων (γ) ο γείτονας
5. Τα φαγητά ..... είναι πολύ νόστιμα.
(α) της μαμάς (β) τη μαμά (γ) τις μαμάδες
6. .... υπάρχουν ζώα και δέντρα .
(α) Στα βουνά (β) Των βουνών (γ) Του βουνού
7. Βλέπω .....
(α) ο πίνακας (β) τον πίνακα (γ) των πινάκων
8. .... έχουν φτερά.
(α) την όρνια (β) οι όρνια (γ) τις όρνια
9. Θέλω να φάω .....
(α) παγωτό (β) παγωτών (γ) παγωτού
10. .... γράφουν βιβλία.
(α) Του συγγραφέα (β) Τους συγγραφείς (γ) Οι συγγραφείς

4. Τοποθετήστε τις λέξεις στον πίνακα:

<u>του αγώνα</u> (γεν. εν.)	<u>τον ταμία</u> (αιτ. εν.)	<u>οι φύλακες</u> (ονομ. πληθ.)	<u>των διεορμηνέων</u> (γεν. πληθ.)	<u>τους βασιλιάδες</u> (αιτ. πληθ.)

⇒ της ομορφιάς, τη γλώσσα, οι καρδιές, των εριδών, τις εφημερίδες, το σύννεφο, των ατόμων, οι αλήθειες, του μωρού, τους αιώνες, τις χώρες, των θεάτρων, του χειμώνα, το νερό, οι κανόνες, οι ιερείς, τη μέλισσα, του κάστανου, τις δουλειές, τους κόρακες, των σαλπίγγων, του αλόγου, οι νύχτες, τον λιμένα, των γεφυρών

Γ' Μέρος**Κείμενο - Λεξιλόγιο - Ασκήσεις****Η έριδα μεταξύ Αθηνάς και Ποσειδώνα**

Όσο ζούσε ο Κέκροπας, η πόλη επάνω στην Ακρόπολη όλο και μεγάλωνε, όλο και πιο πλούσια γινόταν. Τόσο που την πρόσεξαν και οι θεοί του Ολύμπου και, σα να προβλέπανε την ένδοξη ιστορία της, μαλώσανε ποιος θα την έπαιρνε στην προστασία του.

- Δίκη μου θα γίνει, έλεγε ο Ποσειδώνας, θα την κάνω θαλασσοκράτειρα, να την φοβούνται όλοι!

- Δίκη μου θα γίνει, έλεγε η Αθηνά, θα την κάνω σοφή και δίκαιη, να την σέβονται όλοι!

Δεν μπορούσαν να συμφωνήσουν οι δύο θεοί και πήγαν στο Δία να τους λύσει τη διαφορά τους. Ο

Δίας τότε είπε να δώσουν ο καθένας τους από ένα δώρο στην Κεκρόπεια και, όποιος θα χάριζε το καλύτερο, θα την έπαιρνε στην προστασία του. Διαιτητή στον αγώνα αυτό έβαλε τον Κέκροπα και τον Κραναό.

Χτύπησε ο Ποσειδώνας το βράχο και επάνω στην Ακρόπολη ανάβλυσε μια πηγή αρμυρό νερό. Χτύπησε και η Αθηνά και από τον ίδιο ξερό βράχο φύτρωσε μια φουντωμένη ελιά. Οι δύο διαιτητές διάλεξαν της Αθηνάς το δώρο και οι θεοί στον Όλυμπο εγκρίνανε την εκλογή τους. Έτσι έγινε η Αθηνά προστάτρια της

Αθηνά και Ποσειδώνας
(Αμφορέας,
Cabinet des Medailles,
Παρίσι, 540 - 530 π. Χ.)

Κεκρόπειας, που από τότε πήρε τ' όνομά της και λεγόταν Αθήνα.

Ο Ποσειδώνας ποτέ δεν το συγχώρησε στον Κέκροπα και, για να εκδικηθεί, σήκωσε τη θάλασσα και πλημμύρισε την Αττική. Μα σε λίγο τραβήχτηκαν πάλι τα νερά και έμεινε ο βράχος της Ακρόπολης γυμνός και περήφανος.

Λεξιλόγιο

λέξη	αρχικός τύπος	τι σημαίνει;	ρίζα/συνθετικά	οικογένεια λέξεων	αρχαίος τύπος
πόλη	πόλη, η	μεγάλος οικισμός, άστυ	πολι-	πολιτικός, πολιτεία	πόλις, ή
πλούσια	πλούσιος, -α, -ο	με μεγάλη περιουσία, εύπορος	πλουσ- / πλουτ-	πλουτίζω, πλουτισμός	πλούσιος, -α, -ον
πρόσεξαν	προσέχω	δίνω προσοχή, παρατηρώ	προς + εχ-/σχ-	προσεκτικός, προσοχή	παρατηρέω-ω/ προσέχω
ένδοξη	ένδοξος, -η, -ο	ονομαστός, λαμπρός	εν+ δοκῶ	δόξα, άδοξα	ένδοξος, -ος, -ον
ιστορία	ιστορία, η	εξέλιξη μέσα στον χρόνο	ἱστωρ	ιστορικότητα, ιστορώ	ιστορία, ή
ποιος	ποιος, -α -ο	όπου ζητείται η ταυτότητα προσώπου	ποι-	ποιότητα	ποιός, -α, -ον
προστασία	προστασία, η	προάσπιση, φροντίδα	προ+ στα-	προστάτρια, προστατεύω	προστασία, ή
σοφή	σοφός, -ή, -ό	αυτός που γνωρίζει πολλά	σοφο-	σοφία, σοφίζομαι	σοφός, -ή, -όν
διαφορά	διαφορά, η	ανομοιότητα	δια+ φερ-	διάφορος, αδιαφορώ	διαφορά, ή
δώρο	δώρο, το	δώρημα, προσφορά	δω -	δωρίζω, δωρεάν	δῶρον, τό
χάριζε	χαρίζω	δωρίζω, δίνω ως δώρο	χάρις	χάρη, χάρισμα	δωρέω-ω
βράχο	βράχος, ο	μεγάλη πέτρα	βραχ-	βραχογραφία	πέτρα, ή
επάνω	επάνω	στο ψηλότερο σημείο	επι + άνω	πάνω, απάνω	ἄνω
αρμυρό	αρμυρός, -ή, -ό	που περιέχει πολύ αλάτι	αρμυρ-	αλμυρότητα, αρμυρίζω	άλμυρός, -ά, -όν

νερό	νερό, το	άχρωμο και άγευστο υγρό	νερ-	νερουλός, νερώνω	ὔδωρ, τό
ξερό	ξερός, -ή, -ό	αυτός που δεν περιέχει νερό	ξερ -	ξερικός, ξεραίνω	ξερός, -ά, -όν
ελιά	ελιά, η	καλλιεργημένο δέντρο, ελαιόδεντρο	ελι-/ ελαι-	έλαιο, ελαιόλαδο	ἐλαία, ἡ
θεοί	θεός, ο	ον με υπερφυσικές δυνάμεις	θε -	θεολογία, θείος	θεός, ό
όνομα	όνομα, το	λέξη με την οποία δηλώνεται κάτι	ονομα(τ)	ονομάζω, ονομασία	ὄνομα, τό
γυμνός	γυμνός,-ή,-ό	που είναι χωρίς ρούχα	νυμνός	γυμναστική, γυμνάσιο	γυμνός,-ή,-όν

Ασκήσεις Λεξιλογίου

1. Παραγωγή λέξεων: ποιες λέξεις σχηματίζονται;

-ικος	ιστορία	→	.....
	διαφορά	→	.....
	προστασία	→	.....
	χάριζε	→	.....
-ισμος	πόλη	→	.....
	ιστορία	→	.....
-της	πόλη	→	.....
	σοφή	→	.....
	προστασία	→	.....
	δώρο	→	.....

διαφορετικός
πολιτισμός
πολίτης
προστατευτικός
ιστορισμός
δωρητής
ιστορικός
προστάτης
χαριστικός
σοφιστής

2. Αντιστοιχίστε:

πόλη	εύπορη
προστασία	δώριζε
πλούσια	άστν
πρόσεξαν	λαμπρή
διαφορά	παρατήρησαν
χάριζε	προάσπιση
ένδοξη	ανομοιότητα

3. Κυνήγι λέξεων: συμπληρώστε με λέξεις από το πλαίσιο.

προστασία → προστατεύω → .....

πολιτεύομαι
διαφορετικά
προστατευόμενος
ονομαστός
δοξάζω

ένδοξη	→	δόξα	→	.....
διαφορά	→	διαφορετικός	→	.....
πόλη	→	πολίτης	→	.....
όνομα	→	ονομάζω	→	.....

4. Σύνθεση λέξεων: φτιάξτε λέξεις.

όνομα	+	επώνυμο	=	.....
ιστορία	+	γράφω	=	.....
δώρο	+	δέχομαι	=	.....
επάνω	+	φορώ	=	.....
νερό	+	ποτήρι	=	.....

δωροδοκία, επανωφόρι, ιστοριογραφία, νεροπότηρο, ονοματεπώνυμο

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Σωστό ή Λάθος;

- Η πόλη του Κέκροπα δεν ήταν σπουδαία. _____
- Οι θεοί του Ολύμπου δεν ενδιαφέρονταν για την πόλη. _____
- Ο Ποσειδώνας και η Αθηνά μάλωσαν για την προστασία της πόλης. _____
- Ο Ποσειδώνας υποσχέθηκε ότι θα την έκανε θαλασσοκράτειρα. _____
- Ο Δίας έλυσε τη διαφορά των δύο θεών. _____
- Οι διαιτητές διάλεξαν το δώρο του Ποσειδώνα. _____
- Οι θεοί του Ολύμπου δεν εγκρίνανε την εκλογή των διαιτητών. _____

2. Επιλέξτε το σωστό:

1. Η Αθηνά είπε πως θα έκανε την πόλη ..... .
 (α) μεγάλη και περήφανη (β) σοφή και δίκαιη
 (γ) όμορφη και ονομαστή (δ) λαμπρή και πλούσια
2. Το δώρο της Αθηνάς ήταν ..... .
 (α) δόρυ (β) πηγή (γ) ελιά (δ) βράχος
3. Το δώρο του Ποσειδώνα ήταν ..... .
 (α) πηγή (β) τρίαινα (γ) ίππος (δ) θάλασσα
4. Οι διαιτητές στον αγώνα ήταν ..... .
 (α) ο Απόλλωνας και η Άρτεμις (β) ο Κέκροπας και ο Κραναός
 (γ) η Περσεφόνη και ο Πλούτωνας (δ) η Ήρα και η Δήμητρα
5. Ο Ποσειδώνας εκδικήθηκε τον Κέκροπα με ..... .
 (α) αστραπή (β) χιονοθύελλα (γ) πλημμύρα (δ) ξηρασία

Δ' Μέρος

Παιχνίδια

1. Κρεμάλα: βρείτε τις λέξεις.

Εύπορος .
 Λαμπρός, ονομαστός.
 Ον με υπερφυσικές δυνάμεις.
 Χωρίς ρούχα.
 Στο ψηλότερο σημείο.

Π _ _ _ _ _
 Ε _ _ _ _ _
 Θ _ _ _ _
 Γ _ _ _ _ _
 Ε _ _ _ _ _

2. Σταυρόλεξο

		1				3				
				2						
1										
		2								

Οριζόντια

1. Προάσπιση.
2. Βλέπω με προσοχή, προσέχω.

Κάθετα

1. Δωρίζω, δίνω ως δώρο.
2. Το σύνολο των γνώσεων.
3. Ανομοιότητα.

3. Εικόνα και Λέξη: βρείτε την λέξη.

	E _ _ A
	Δ _ _ Ο
	N _ _ Ο

	<p>B _ _ _ _ Σ</p>
	<p>M _ _ _ _ A</p>

Συγκεντρωτικός Πίνακας Λεξιλογίου Ενότητας

αρχαίος τύπος (αρχικός)	νεοελληνικός τύπος (αρχικός)
<p> ἀρπάζω κρύφα νύξ, ή ήμερα, ή γῆ, ή ζητοῦσα, ή μαθοῦσα, ή οὐρανός, ό γυνή, ή πρῶτον ἀπό ἐκεῖνος, -η, -ο βασιλεύων, ό λέγω πολύς, πολλή, πολύ μήτηρ, ή χρόνος, ό αὐτός,-ή,-ό φαγεῖν λοιπός, -ή, -όν </p>	<p> αρπάζω κρυφά νύχτα, η μέρα, η γη, η αυτή που ζητάει αυτή που έμαθε ουρανός, ο γυναίκα, η πρώτα από εκείνος, -η, -ο αυτός που βασιλεύει λέω πολύς, πολλή, πολύ μητέρα, η χρόνος/καιρός, ο αυτός-ή-ό τρώω υπόλοιπος-η-ο </p>
νεοελληνικός τύπος (αρχικός)	αρχαίος τύπος (αρχικός)
<p> πόλη, η πλούσιος-α-ο προσέχω ένδοξος -η -ο ιστορία, η ποιος-α-ο προστασία, η σοφός-ή-ό διαφορά, η δώρο, το χαρίζω βράχος, ο </p>	<p> πόλις, ή πλούσιος, -α, -ον παρατηρέω - ὦ/προσέχω ένδοξος -ος -ον ίστορία, ή ποῖος, -α, -ον προστασία, ή σοφός, -ή, -όν διαφορά, ή δῶρον, τό δωρέω - ὦ πέτρα, ή </p>

επάνω αρμυρός-ή-ό νερό, το ξερός-ή-ό ελιά, η θεός, ο όνομα, το γυμνός-ή-ό	ἄνω ἄλμυρός, -ά, -όν ὔδωρ, τό ξερός, -ά, -όν ἐλαία, ἡ θεός, ὁ ὄνομα, τό γυμνός, -ή, -όν
--	--